

بررسی قابلیت اعتبار و روایی مقیاس ادراک ریسک در دانشجویان ایرانی

تاریخ دریافت مقاله: ۹۰/۹/۱۲ تاریخ پذیرش مقاله: ۹۱/۳/۵

حسین زارع^۱

خدیجه اعراب شببانی^۲

چکیده:

مقدمه: هدف پژوهش حاضر بررسی اعتبار و روایی مقیاس ادراک ریسک (بنتین، اسلوویک و سورسون، ۱۹۹۳) بود.
روش: به این منظور، نمونه‌ای متشکل از ۴۲۷ زن و ۵۱۳ مرد ایرانی ۱۷ تا ۳۲ سال (میانگین سنی = ۲۱ سال) مقیاس ادراک ریسک و پرسشنامه سبک‌های تصمیم‌گیری را تکمیل کردند.
یافته‌ها: بررسی میزان همسانی درونی مقیاس ادراک ریسک نشان داد که کل ۷ گزاره این مقیاس با نمره کل همبستگی بالایی داشتند. اعتبار پرسشنامه با استفاده از روش آلفای کرونباخ برای کل مقیاس ۰/۸۹ به دست آمد. همبستگی پیرسون بین مقیاس ادراک ریسک با سبک تصمیم‌گیری منطقی و اجتنابی به ترتیب ۰/۱۱۸ و ۰/۱۸۱ به دست آمد که نشان دهنده روایی همزمان پرسشنامه است. نتایج تحلیل عاملی نشان داد که این آزمون تنها یک عامل دارد که ۵۹/۴۷٪ از واریانس آن را تبیین می‌کند و همه مواد پرسشنامه این عامل را می‌سنجند.
نتیجه‌گیری: با توجه به یافته‌های پژوهش می‌توان گفت که مقیاس ادراک ریسک در جامعه ایرانی از اعتبار و روایی برخوردار است.
واژه‌های کلیدی: ادراک ریسک، اعتبار، روایی، دانشجو.

^۱ دانشیار گروه روان‌شناسی دانشگاه پیام‌نور

^۲ نویسنده مسئول: کارشناس ارشد روان‌شناسی دانشگاه پیام‌نور، Shakiba_a_shaibani@yahoo.com

The reliability and validity of risk perception inventory in Iranian students

Hossein Zare, Khadije Aerab Sheibani

Abstract:

Introduction: In order to test the reliability and validity of Risk Perception Inventory (RPI, Bentin, 1993).

Method: A sample of 427 Iranian females and 513 Iranian males, 17-32 years old (mean=21), completed the RPI and Decision Making Styles Questionnaire (DMSQ, Scoot & Bruce, 1995).

Results: Test of the internal consistency of the RPI revealed that all 7 items were highly correlated with the total score. The Cronbach's alpha for the Inventory was 0.89. The Pearson's correlation coefficient between RPS and rational decision making styles and avoidant decision making styles were 0.118 and 0.181. Factor analysis extracted a factor which accounted for 59.47% of the total variance; all the items were loaded in this factor.

Conclusion: The results showed that the RPI is a reliable and valid inventory for measuring risk perception among Iranian students.

Keywords: Risk perception, Validity, Reliability, Iranian Students.

مقدمه

اصطلاح ریسک را به اشکال مختلف تعریف می‌کنند، اما اصلی‌ترین تعریف آن این است که فرد در موقعیتی قرار می‌گیرد که مجبور است مقداری خطر را تجربه کند (شرت^۱، ۱۹۸۴). در مورد ریسک مفاهیم زیادی وجود دارد، اما همه مفاهیم ریسک یک عنصر مشترک دارند و آن تمایز بین واقعیت و احتمال است (رز^۲، ۲۰۰۳). با توجه به پیچیدگی مفهوم ریسک، رشته‌های علمی گوناگون به بررسی آن پرداخته‌اند و نتیجه تحقیقات مختلف حاکی از آن بوده که عوامل زیادی بر ادراک ریسک تأثیر می‌گذارند (ساندمن^۳، ۱۹۸۷) که عبارتند از: ۱- هر چه موضوعی بیشتر ترس آور باشد، آن را خطرناک‌تر احساس می‌کنیم؛ مثلاً، اغلب مرگ‌هایی نظیر مرگ حاصل از سرطان را ترسناک‌تر می‌بینیم که برای ما ترس و ناراحتی بیشتری دارد و به همین دلیل در رعایت عوامل خطر ساز سرطان بیشتر دقت می‌کنیم؛ ۲- افراد ریسک طبیعی در مقابل ریسک ساخته شده توسط بشر را کمتر خطرناک می‌بینند؛ مثلاً، با وجود اینکه اشعه خورشید و مواد هسته‌ای هر دو باعث سرطان پوست می‌شود، اما مردم بیشتر نگران اثرات مخرب مواد هسته‌ای روی پوست هستند؛ ۳- ریسکی را که خودمان انتخاب می‌کنیم، نسبت به آنچه به ما تحمیل می‌شود کمتر خطرناک می‌بینیم؛ مثلاً، اگر خودمان با تلفن همراه در حال رانندگی صحبت کنیم کمتر می‌ترسیم تا اینکه مسافر ماشین می‌باشیم که راننده آن با تلفن همراه صحبت می‌کند؛ ۴- هر چه ریسک‌ها جدیدتر باشند آنها را خطرناک‌تر درک می‌کنیم؛ ۵- هر چه آگاهی ما از ریسک بیشتر باشد آن را بهتر ادراک می‌کنیم و بیشتر در مورد آن نگران می‌شویم؛ ۶- هر چه سودی که به سبب ریسک کردن به ما می‌رسد بیشتر باشد با احتمال بیشتری دست به آن ریسک می‌زنیم و ۷- هر چه کنترل ما بر موقعیتی بیشتر باشد، خطر آن موقعیت را کمتر احساس می‌کنیم. تحقیقات نشان داده است که وقتی افراد در معرض یک رفتار داوطلبانه قرار می‌گیرند، به دلیل کنترل پذیر بودن موقعیت، بیشتر ریسک می‌کنند (لانگر^۴، ۱۹۷۵).

تحقیقات نشان داده است که وقتی مردم خطر ریسک را در مورد خود، خانواده‌شان یا دیگران برآورد می‌کنند تخمین یکسانی ندارند. اسجورگ^۵ (۲۰۰۰) در سوئد تحقیقی انجام داد که در آن آزمودنی‌ها باید میزان خطر ۱۵ موقعیت خطرناک (دارای ریسک) مثل خطر ایدز و مصرف الکل را برای خود، خانواده‌شان و دیگران با عدد نشان می‌دادند. نتیجه تحقیق نشان داد که میانگین قضاوت ریسک افراد در مورد دیگران در بالاترین حد و در مورد خودشان در پایین‌ترین حد قرار داشت، یعنی موقعیت را برای خودشان نسبت به بقیه کمتر خطرناک ارزیابی کرده بودند (وینستین، ۱۹۸۰؛ اسجورگ، ۲۰۰۰). این حقیقت که اغلب افراد ادعا می‌کنند نسبت به دیگران کمتر در معرض خطر

¹ Short

² Rosa

³ Sandman

⁴ Langer

⁵ Sjoberg

ناشی از ریسک کردن هستند، انکار ریسک^۱ نامیده می‌شود که یک ویژگی خیلی مهم ادراک ریسک است و علت آن خوش بینی غیرواقعی فرد در مورد خودش است (اسجورگ، ۲۰۰۰). در دیدگاه نیازهای مزلو، ادراک ریسک در افرادی که به مرحله خودشکوفایی می‌رسند و آنها که به این مرحله نمی‌رسند، متفاوت است؛ مثلاً، افراد خودشکوفا هنگام ریسک کردن میزان ریسک را می‌سنجند و بر اساس آن عمل می‌کنند؛ به علاوه، در مورد سنجش ریسک، منطقی، تحلیل‌گرا و هدفمند هستند، در حالیکه افرادی که به خودشکوفایی نمی‌رسند بیشتر بر اساس ادراکاتشان از ریسک عمل می‌کنند و در مورد سنجش ریسک غیرمنطقی، هیجانی و غیرهدفمند هستند (فیشهاف^۲، ۱۹۹۵).

ادراک ریسک در تصمیم‌گیری نقش مهمی دارد، به گونه‌ای که تفاوت در ادراک ریسک در تصمیم‌گیری ریشه در تفاوت‌های جنسیتی و فرهنگ‌های مختلف دارد (اسلوویک^۳، ۱۹۸۷). نتایج تحقیقی که توسط هابلیمیتوگلو و ییلدیرم^۴ (۲۰۰۸) روی دانشجویان دانشگاه ترکیه انجام شد، نشان داد که ریسک و سبک‌های تصمیم‌گیری در دانشجویان با توجه به جنسیت، محل اقامت، نوع سکونت در خوابگاه و وضعیت اجتماعی - اقتصادی متفاوت است. همچنین، نتایج حاکی از آن بود که ادراک ریسک تعیین کننده اصلی تصمیم‌گیری در دانشجویان دانشگاه است و هر چه ادراک ریسک در آنها بیشتر باشد، تصمیمات منطقی‌تری خواهند گرفت.

بسیاری از مطالعات نشان داده‌اند کسانی که خود را بیشتر در معرض ریسک قرار می‌دهند نسبت به کسانی که از ریسک کردن گریزانند، کمتر ریسک می‌کنند و این یافته با تصمیم‌گیری منطقی همخوان است. بنتین، اسلوویک و سورسون^۵ (۱۹۹۳) دریافتند جوانانی که خود را در معرض ریسک قرار می‌دهند نسبت به کسانی که اهل ریسک کردن نیستند ریسک را کوچکتر، شناخته شده‌تر و کنترل پذیرتر ادراک می‌کنند. برای مثال، تحقیقات نشان داده است که هر چه ادراک ریسک برای ابتلا به ایدز کاهش یابد، میزان شیوع ایدز افزایش پیدا می‌کند (بنزور و رشف^۶، ۲۰۰۳).

بنابراین، تفکر منطقی در تصمیماتی که برای آینده گرفته می‌شود با ادراک ریسک ارتباط دارد (بچارا، داماسیو، داماسیو و اندرسون^۷، ۱۹۹۴؛ استانوویچ^۸، ۲۰۰۶). مطابق با سبک تصمیم‌گیری منطقی اگر جوانان ریسک‌ها را بالا ادراک کنند، ریسک نمی‌کنند؛ پس لازم است که ادراک ریسک فرد ارزیابی شود و اگر ادراک او از ریسک پایین بود در جهت دیدن و احساس واقعیت عینی هدایت

¹ Risk denial

² Fischhoff

³ Slovic

⁴ Hablemitoglu & Yildirm

⁵ Benthin, Slovic & Severson

⁶ Ben-Zur & Reshef

⁷ Bechara, Damasio, Damasio & Anderson

⁸ Stanovich

شود (استانویچ، ۲۰۰۶؛ هابلیمیتوگلو و بیلدیرم، ۲۰۰۸). نتایج پژوهش هابلیمیتوگلو و بیلدیرم (۲۰۰۸) نشان داد آن دسته از دانشجویان دختری که از سبک تصمیم‌گیری منطقی برخوردارند، در موقعیت‌های ریسک‌گرایش اجتنابی دارند، یعنی کمتر ریسک می‌کنند. این یافته در راستای مدل باور سلامت قرار دارد که مثالی از چشم‌انداز تصمیم‌گیری رفتاری در بافت سلامت می‌باشد. این مدل توضیح می‌دهد که چرا مردم رفتارهای مرتبط با سلامت را انجام می‌دهند. بر اساس این مدل اگر جوانان ادراک کنند که سیگار کشیدن برای سلامتی شان خطرناک است، سیگار نخواهند کشید. در زمینه ادراک ریسک در جوامع غربی مطالعات زیادی انجام شده است؛ از جمله این مطالعات ساخت مقیاس ادراک ریسک توسط بنتین در سال ۱۹۹۳ در جمعیت جوانان است. او ابتدا ۱۵ موقعیت پُرخطر را به عنوان سؤالات تحقیق برای آزمودنی‌ها طراحی کرد و طی سه مرحله سؤالات را به هفت سؤال نهایی کاهش داد. آلفای کرونباخ این هفت سؤال که در واقع سؤالات اصلی ابزار او بود، ۰/۸۷ به دست آمد (بنتین، ۱۹۹۳). همچنین، بنزور و رشف (۲۰۰۳) نیز آلفای کرونباخ ۰/۸۲ را برای این آزمون به دست آوردند. استانویچ در سال ۲۰۰۶ در تحقیق خود با موضوع سنجش تأثیر منطق‌گرایی و ادراک ریسک ثابت کرد که این ابزار جهت استفاده در سنجش ادراک ریسک از روایی و اعتبار برخوردار است. همچنین، او در تحقیق خود به این نتیجه رسید که هر چه ادراک ریسک فرد بالاتر باشد، گرایش به تصمیم‌گیری منطقی در او بیشتر خواهد بود. هابلیمیتوگلو در سال ۲۰۰۸ اعتبار این پرسشنامه را با استفاده از روش آلفای کرونباخ در جمعیت دانشجویان ترکیه ۰/۷۵ به دست آورد. در ایران به دلیل عدم وجود پرسشنامه‌ای معتبر و روا برای سنجش ادراک ریسک، هدف پژوهش حاضر بررسی اعتبار و روایی فهرست ادراک ریسک بنتین (۱۹۹۳) در جمعیت جوانان دانشجویی است تا از این رهگذر علاوه بر بررسی اعتبار و روایی این پرسشنامه، ارتباط نمره‌های حاصل از این فهرست با پرسشنامه سبک‌های تصمیم‌گیری نیز سنجیده شود، چرا که رابطه نزدیکی بین ادراک ریسک و سبک‌های تصمیم‌گیری وجود دارد.

روش

پژوهش حاضر از نوع زمینه‌یابی بود. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه دانشجویان دانشگاه‌های پیام نور ایران بود که از میان آنها ۹۴۰ نفر (۴۲۷ زن و ۵۱۳ مرد) با میانگین سنی ۲۱ سال و یک ماه و دامنه سنی ۱۷-۳۲ سال به عنوان نمونه انتخاب شدند. از کل آزمودنی‌ها، ۶۲۵ نفر مجرد و ۳۱۵ نفر متأهل بودند و ۴۵۰ نفر در رشته‌های علوم انسانی، ۳۵۱ نفر در رشته‌های علوم پایه و ۱۳۹ نفر در رشته‌های فنی و مهندسی مشغول به تحصیل بودند. نوع زندگی دانشجویان اغلب غیرخوابگاهی بود (۸۲٪). انتخاب آزمودنی‌ها به روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چندمرحله‌ای و در نهایت طبقه‌ای تصادفی بود؛ به این ترتیب که ابتدا ۹ منطقه جغرافیایی شمال، شمال غربی، شمال شرقی، جنوب، جنوب غربی، جنوب شرقی، مرکز، مشرق و مغرب کشور انتخاب شدند و از هر منطقه یک استان و

سپس با توجه به توزیع دانشجویان در مراکز و واحدهای شهرها و استان‌ها از هر استان، شهری که جمعیت دانشجویی بیشتری داشت (مرکز استان) انتخاب شد. به این ترتیب مراکز دانشگاه پیام نور در ۹ شهر تهران، مشهد، کرمان، زاهدان، کرمانشاه، یزد، بیرجند، اهواز و تبریز به عنوان خوشه‌های نهایی در تحقیق حاضر انتخاب شدند. در هر یک از خوشه‌های نهایی دو طبقه دانشجوی دختر و پسر وجود داشت که به تناسب حجم هر طبقه، حجم نمونه در آن طبقه تعیین شد. پس از تعیین تعداد نمونه، ۹۴۰ نفر به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده از بین دانشجویان آن مرکز دانشگاهی انتخاب شدند.

ابزار پژوهش

مقیاس ادراک ریسک

فهرست ادراک ریسک^۱ بنتین، اسلوویک و سورسون (۱۹۹۳) یک آزمون ۷ گزاره‌ای است که براساس مقیاس لیکرت از کاملاً موافق = ۵ تا کاملاً مخالف = ۱ نمره‌گذاری می‌شود. البته نمره‌گذاری سوالات ۱ و ۷ به صورت معکوس انجام می‌شود. در این پرسشنامه جمع نمره‌های گزاره‌های ۷ گانه، نمره کل مقیاس را تشکیل می‌دهد.

پرسشنامه سبک‌های تصمیم‌گیری

پرسشنامه سبک‌های تصمیم‌گیری^۲ (اسکات و بروس^۳، ۱۹۹۵) در مجموع ۴ سبک تصمیم‌گیری منطقی، وابسته، شهودی و اجتنابی را می‌سنجد. این پرسشنامه شامل ۲۳ گزاره است که بر اساس مقیاس لیکرت از کاملاً موافق = ۵ تا کاملاً مخالف = ۱ نمره‌گذاری می‌شوند و جمع نمره‌های گزاره‌های ۲۳ گانه، نمره کل مقیاس را تشکیل می‌دهد. آلفای کرونباخ این پرسشنامه در مطالعه هادی زاده مقدم و طهرانی (۱۳۸۷) بر روی مدیران برابر با ۰/۷۱ و در مطالعه زارع و اعراب شیبانی (۱۳۹۰) بر روی گروه دانشجویان ۰/۷۵ به دست آمد. در پژوهش هابلیمتیوگلو (۲۰۰۸) بر روی دانشجویان دانشگاه ترکیه ضریب همبستگی پیرسون بین سبک تصمیم‌گیری منطقی و شهودی مثبت به ترتیب برابر با ۰/۱۲۲ و ۰/۱۰۶ و با سبک تصمیم‌گیری وابسته و اجتنابی ۰/۰۲۵- و ۰/۰۶- به دست آمده است. همچنین، در تحقیق حاضر ضریب اعتبار بازآزمایی این مقیاس در ۸۰ دانشجو برابر با ۰/۷۶ به دست آمد.

یافته‌ها

در جدول ۱ مشخصه‌های آماری ۷ گزاره آزمون، همبستگی هر گزاره با نمره کل و تأثیر حذف هر یک از گزاره‌ها در آلفای کرونباخ نشان داده شده است.

^۱ - Risk perception index

^۲ - Decision making styles questionnaire

^۳ - Scott & Bruce

جدول ۱- میانگین، انحراف استاندارد، همبستگی گزاره‌های مقیاس ادراک ریسک با نمره کل و ضریب آلفای کرونباخ در صورت حذف گزاره

گزاره	میانگین	انحراف استاندارد	همبستگی با نمره کل	در صورت حذف گزاره
۱	۳/۰۸	۱/۰۹۴	۰/۶۰۰	۰/۸۷۸
۲	۳/۱۵	۱/۱۱۶	۰/۷۴۱	۰/۸۶۱
۳	۳/۲۲	۱/۲۱۳	۰/۶۴۴	۰/۸۷۳
۴	۲/۹۶	۱/۱۲۹	۰/۶۹۷	۰/۸۶۶
۵	۳/۳۰	۱/۲۳۳	۰/۷۰۲	۰/۸۶۵
۶	۲/۹۵	۱/۱۹۷	۰/۷۲۳	۰/۸۶۳
۷	۲/۹۵	۱/۱۹۷	۰/۰۶۲۷	۰/۸۷۵

نتایج جدول ۱ نشان می‌دهد که میانگین ۷ گزاره پرسشنامه از ۲/۹۵ (گزاره‌های شماره ۶ و ۷) تا ۳/۳۰ (گزاره شماره ۵) در نوسان بوده است. ضریب آلفای کرونباخ برای مقیاس ادراک ریسک برابر با ۰/۸۹ است و در صورت حذف هر یک از گزاره‌های آزمون آلفای کرونباخ در حد معناداری افزایش نمی‌یابد. بنابراین، حذف هیچکدام از گزاره‌های آزمون ضروری نیست. به منظور بررسی روایی همزمان مقیاس از همبستگی مقیاس ادراک ریسک با پرسشنامه سبک‌های تصمیم‌گیری استفاده شد که نتایج آن در جدول ۲ ارائه شده است.

جدول ۲- آزمون همبستگی پیرسون بین سبک‌های تصمیم‌گیری و ادراک ریسک

ادراک ریسک	
سبک تصمیم‌گیری منطقی	۰/۱۱۸*
سبک تصمیم‌گیری شهودی	-۰/۰۲۸
سبک تصمیم‌گیری وابسته	۰/۰۹۹
سبک تصمیم‌گیری اجتنابی	۰/۱۸۱*

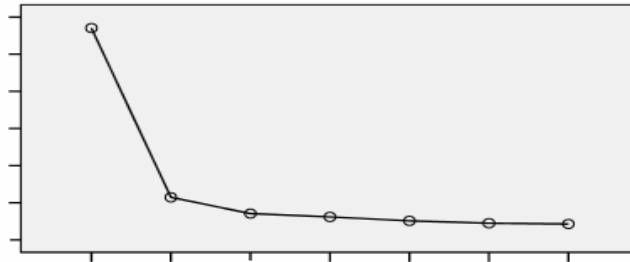
همان‌طور که در جدول ۲ نشان داده شده است، ضرایب همبستگی ادراک ریسک با سبک تصمیم‌گیری منطقی برابر با ۰/۱۱۸، سبک تصمیم‌گیری شهودی ۰/۰۲۸، سبک تصمیم‌گیری وابسته برابر با ۰/۰۹۹ و با سبک تصمیم‌گیری اجتنابی برابر با ۰/۱۸۱ به دست آمده که در مورد سبک تصمیم‌گیری منطقی و اجتنابی نتایج معنی‌دار هستند ($p < ۰/۰۵$).
روایی محتوایی پرسشنامه نیز توسط متخصصین علوم شناختی تأیید شد. جهت تعیین توانایی عاملی بودن داده‌ها از آزمون کرویت بارتلت و شاخص KMO استفاده شد که نتایج آن در جدول ۳ آمده است.

جدول ۳- آزمون KMO و کرویت بارتلت برای مقیاس ادراک ریسک

KMO	کرویت بارتلت	p
۰/۸۸۶	۳۲۰۱/۳۴۴	۰/۰۰۱

همان طور که در جدول ۳ مشاهده می‌شود، مقادیر به دست آمده برای KMO بالاتر از ۰/۵ است و سطح معنی داری آزمون کرویت بارتلت نیز کمتر از ۰/۰۵ است. بنابراین، داده‌های پژوهش حاضر از توان عاملی برخوردارند.

برای تحلیل عاملی در پژوهش حاضر مقادیر ویژه بالاتر از ۰/۷۰ در نظر گرفته شده است و براین اساس تنها یک عامل استخراج شد که در نمودار ۱ و جدول ۴ هر یک از عوامل، مقادیر ویژه، درصد واریانس، درصد تبیینی و درصد تراکمی واریانس تبیینی عوامل آورده شده است.

شکل ۱- نمودار صخره‌ای مقادیر ویژه برای تعیین عوامل ادراک ریسک

جدول ۴- نتیجه تحلیل عوامل برای گزاره‌های هفت گانه

عوامل	مقادیر ویژه اولیه		مقادیر عوامل استخراجی بعد از چرخش		مقدار کل	عوامل
	درصد واریانس	درصد تراکمی واریانس	درصد واریانس	درصد تراکمی واریانس		
۱	۵۹/۴۷۹	۵۹/۴۷۹	۵۹/۴۷۹	۵۹/۴۷۹	۴/۱۶۴	۱
۲	۱۱/۵۵۰	۷۱/۰۲۹			۰/۸۰۸	۲
۳	۷/۸۸۶	۷۸/۹۱۵			۰/۵۵۲	۳
۴	۶/۵۹۲	۸۵/۵۰۷			۰/۴۶۱	۴
۵	۵/۵۰۱	۹۱/۰۰۸			۰/۳۸۵	۵
۶	۴/۶۰۸	۹۵/۶۱۵			۰/۳۲۳	۶
۷	۴/۳۸۵	۱۰۰/۰۰۰			۰/۳۰۷	۷

نتایج جدول ۴ نشان می‌دهد که با روش تحلیل مؤلفه‌های اصلی تنها یک عامل یا مقدار ویژه بالاتر از یک به دست آمده است که در مجموع ۵۹/۴۷۹ درصد واریانس را تبیین می‌کند. میزان بار عاملی هر گزاره در تنها عامل پرسشنامه در جدول ۵ ارائه شده است.

جدول ۵- میزان بار عاملی گزاره‌ها

شماره گزاره	بار عاملی
۱	۰/۷۰۳
۲	۰/۸۲۴
۳	۰/۷۴۴
۴	۰/۷۸۹
۵	۰/۷۹۲
۶	۰/۸۱۰
۷	۰/۷۳۰

همان‌طور که در جدول ۵ ملاحظه می‌شود، همه گزاره‌ها بار عاملی مناسبی دارند. بیشترین بار عاملی مربوط به سؤال دوم است. نتیجه تحلیل عوامل اعتبار سازه پرسشنامه را تأیید می‌کند. فراوانی، میانگین، انحراف استاندارد و آلفای کرونباخ نمره آزمودنی‌ها بر اساس جنسیت در جدول ۶ ارائه شده است.

جدول ۶- فراوانی، میانگین، انحراف استاندارد و آلفای کرونباخ نمره آزمودنی‌ها

بر اساس متغیر جنسیت

جنسیت	فراوانی	میانگین	انحراف استاندارد	آلفای کرونباخ
مرد	۵۱۳	۲۱/۰۴	۱۶/۷۹	۰/۸۷۶
زن	۴۲۷	۲۳/۵۶	۱۸/۹۸	۰/۸۹۸

بر اساس نتایج جدول ۶ آلفای کرونباخ برای مردان و زنان به ترتیب ۰/۸۷۶ و ۰/۸۹۸ به دست آمده است که این مقادیر تفاوت معنی داری با هم ندارند.

بحث و نتیجه‌گیری

همان‌طور که ذکر شد میانگین نمره آزمودنی‌ها در مقیاس ادراک ریسک در پژوهش حاضر ۲۲/۰۷ بود. بررسی همبستگی گزاره‌های آزمون ادراک ریسک با نمره کل نشان داد که هر یک از آنها همبستگی بالاتر از ۰/۶۰ تا ۰/۷۴ با نمره کل دارند. در پژوهش حاضر آلفای کرونباخ ۰/۸۹ محاسبه شده است که این مقدار برای زنان با میانگین ۲۱/۰۴ برابر با ۰/۸۶۷ و برای مردان با میانگین ۲۳/۵۶ برابر با ۰/۸۹۸ است. بررسی اعتبار از طریق آلفای کرونباخ مبین نقش تقریباً یکسان همه گزاره‌ها در نمره کل بود و در صورت حذف هیچ گزاره‌ای آلفا به طور معنی داری افزایش نیافت. پس تغییر یا حذف گزاره‌های آزمون ضروری به نظر نرسید. با محاسبه همبستگی مقیاس ادراک ریسک با پرسشنامه سبک‌های تصمیم‌گیری، روایی همزمان مقیاس ادراک ریسک به دست آمد. اولین یافته تحقیق حاصل از بررسی همبستگی مقیاس ادراک ریسک با پرسشنامه سبک‌های

تصمیم‌گیری وجود رابطه معنی دار مثبت $0/118$ ، $(p < 0/05)$ بین ادراک ریسک و سبک تصمیم‌گیری منطقی است که با نتیجه تحقیق هابلیمتوگلو و بیلدیرم (۲۰۰۸) همسو می‌باشد. به عبارتی هر چه جوانان ریسک را در سطح بالاتری ادراک کنند، در سبک تصمیم‌گیری به شیوه‌ای منطقی عمل می‌کنند؛ یعنی همه جوانب ممکن را با دقت زیاد بررسی می‌کنند. همچنین، هابلیمتوگلو و بیلدیرم (۲۰۰۸) خاطر نشان می‌سازند افرادی که همه گزینه‌های ممکن برای تصمیم‌گیری به شیوه‌ای منطقی و با دقت زیاد را بررسی می‌کنند در مواقعی که لازم است ریسک کنند به شیوه اجتنابی عمل می‌کنند، یعنی کمتر ریسک می‌کنند و در تحقیق حاضر نیز وجود رابطه مثبت معنی دار بین ادراک ریسک و سبک تصمیم‌گیری اجتنابی و نیز رابطه مثبت معنی دار بین تصمیم‌گیری منطقی و اجتنابی مؤید این مطلب است. همچنین، در تحقیق حاضر علاوه بر بالا بودن میانگین نمره ادراک ریسک در گروه نمونه، میانگین نمره سبک تصمیم‌گیری منطقی و اجتنابی از بقیه انواع سبک‌های تصمیم‌گیری بیشتر بود.

تفاوت ادراک ریسک با توجه به متغیرهایی چون جنسیت، رشته تحصیلی (علوم انسانی، علوم پایه، فنی مهندسی) شغل و تحصیلات پدر و مادر، رتبه فرزندی و نوع سکونت نیز سنجیده شد و نتایج تحلیل نشان داد که تنها متغیری که بر ادراک ریسک تأثیر معنی داری دارد، نوع سکونت است؛ به گونه‌ای که دانشجویانی که ساکن خوابگاه بودند، یعنی بومی نبودند ادراک ریسک بیشتری داشتند. به علاوه، سبک تصمیم‌گیری غالب در آنها سبک منطقی بود که این نتیجه همسو با نتیجه تحقیق هابلیمتوگلو و بیلدیرم (۲۰۰۸) است. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت افرادی که معتقدند در تمامی موقعیت‌های تصمیم‌گیری باید بر اساس یک رویکرد عقلانی محض و به صورت کاملاً منطقی تصمیم‌گیری نمود، در دنیای کنونی و در شرایط پُرخطر از اتخاذ هرگونه تصمیم خودداری می‌کنند. لذا با آموزش ادراک و مدیریت ریسک می‌توان به تصمیم‌گیری بهینه در شرایط پُرخطر کمک کرد.

اگر چه به دلیل کم بودن تعداد سؤالات مقیاس ادراک ریسک، ضرایب همبستگی این مقیاس با پرسشنامه سبک‌های تصمیم‌گیری ضعیف به دست آمد، اما به دلیل نبودن پرسشنامه مناسب دیگری برای سنجش روایی همزمان مقیاس، محققان مجبور به استفاده از این پرسشنامه بودند که از محدودیت‌های پژوهش حاضر است و پیشنهاد می‌شود با پرسشنامه هنجار شده مناسب دیگری این مقیاس در سایر گروه‌ها هنجاریابی شود.

منابع

- زارع، حسین و اعراب شیبانی، خدیجه. (۱۳۹۰). بررسی اعتبار و روایی پرسشنامه سبک‌های تصمیم‌گیری در دانشجویان ایرانی. *پژوهش‌های روان‌شناختی*، ۲۸، ۱۱۲-۱۲۵.
- هادی زاده مقدم، ا. و طهرانی، م. (۱۳۸۷). بررسی رابطه بین سبک‌های عمومی تصمیم‌گیری مدیران در سازمان‌های دولتی. *نشریه مدیریت دولتی*، ۱، ۱۳۸-۱۲۳.

- Bechara, A., Damasio, A. R., Damasio, H., & Anderson, S. W. (1994). Insensitivity to future consequences following damage to human prefrontal cortex. *Journal of Cognition*, 50, 7-15.
- Benthin, A., Slovic, P., & Severson, H. (1993). A psychometric study of adolescent risk perception. *Journal of Adolescence*, 16, 153-168.
- Ben-Zur, H., & Reshef, Y. (2003). Risk taking and coping among adolescents. *Journal of Adolescence*, 26, 255-265
- Fischhoff, B. (1995). Risk perception and communication unplugged. *Journal of Risk Analysis*, 15, 137-145.
- Hablemitoglu, S., & Yildirm, F. (2008). The relationship between perception of risk and decision making styles of Turkish university students. *Journal of World Applied Sciences*, 4, 214-224.
- Langer, E. (1975). The illusion of control. *Journal of Personality and Social Psychology*, 32, 311-328.
- Rosa, E. A. (2003). *The logical structure of the social amplification of risk framework (SARE): Mathematical foundation and policy implication*. Cambridge University Press.
- Sandman, P. M. (1987). Risk communication: Facing public outrage. *Journal of EPA*, 32, 21-32.
- Scott, S. G., & Bruce, R. A. (1995). Decision making style: The development and of a new measure. *Journal of Educational and Psychological Measurement*, 55, 818-831.
- Short, J. F. (1984). The social fabric of risk: Towards the social transformation of risk analysis. *Journal of Social Sciences*, 49, 711-725.
- Sjoberg, L. (2000). Factors in risk perception. *Journal of Risk Analysis*, 20, 250-263.
- Slovic, P. (1987). Perception of risk. *Journal of Social Sciences*, 236, 280-285.
- Stanovich, K. E. (2006). Rationality and the adolescent mind. *Psychological Science in the Public Interest*, 7, 1-49.
- Weinstein, N. D. (1980). Unrealistic optimism about future life events. *Journal of Personality and Social Psychology*, 39, 806-820.

پرسشنامه ادراک ریسک (RPS)

شماره	گزینه سوال	کاملا موافق	موافق	تاحدودی	مخالف	کاملا مخالف
۱*	من همانطور که احساس می‌کنم عمل می‌کنم.					
۲	متفاوت بودن با دیگران همیشه باعث ترس من می‌شود.					
۳	برای دوچرخه سواری مسیری را انتخاب می‌کنم که کوتاه‌تر باشد، هر چند آن مسیر، مسیر خوبی نباشد.					
۴	من بدون شک از یک پل فرسوده و قدیمی عبور نمی‌کنم.					
۵	بعضی وقت‌ها باید با پرتاب سکه (شانسی) تصمیم گرفت.					
۶	من دوست ندارم کاری را شروع کنم که انجامش را بلد نیستم.					
۷*	ریسک کردن راحت است به شرطی که به من ضرر نزنند.					

این مقیاس در مجموع شامل ۷ سوال است که برای سنجش آن از یک مقیاس ۵ گزینه‌ای لیکرت استفاده می‌شود به طوریکه پاسخ‌ها از کاملاً موافق (۱) تا کاملاً مخالف ادامه دارد؛ به این ترتیب که:

کاملاً موافق=۱ موافق=۲ تقریباً=۳ مخالف=۴ کاملاً مخالف=۵

لازم به ذکر است در سوالاتی که با علامت * مشخص شده‌اند نمره‌دهی معکوس می‌باشد.